

МАКТАБГАЧА ЁШДАГИ БОЛАЛАРГА КОМПЬЮТЕР БИЛАН ИШЛАШДА ФОЙДАЛАНИЛАДИГАН ДАСТУРЛАР

*Андижон педагогика техникуми
Махсус фан уқитувчиси
Саттарова Одинахон*

Аннотация: Ушбу ишда мактабгача ёшдаги болалар учун компьютер дастурларидан самарали фойдаланиш масалалари таҳлил қилинган. Таълимий ва ривожлантирувчи дастурларнинг болаларнинг ақлий, психологик ва ижодий қобилиятларини шакллантиришдаги ўрни очиқ берилган. Замонавий технологиялар болалар таълимида қай тарзда самарали қўлланилиши мумкинлиги ҳақида тавсиялар берилган.

Калит сўзлар: мактабгача таълим, компьютер дастурлари, ахборот технологиялари, бола ривожланиши, таълимий дастурлар.

Аннотация: В данной работе рассматриваются вопросы эффективного использования компьютерных программ для детей дошкольного возраста. Раскрыта роль образовательных и развивающих программ в формировании умственных, психологических и творческих способностей ребёнка. Даны рекомендации по использованию современных технологий в дошкольном образовании.

Ключевые слова: дошкольное образование, компьютерные программы, информационные технологии, развитие ребёнка, обучающие программы.

Annotation: This paper explores the effective use of computer programs for preschool-aged children. It highlights the role of educational and developmental software in shaping children's cognitive, psychological, and creative abilities. The study also provides recommendations for the efficient application of modern technologies in early childhood education.

Keywords: preschool education, computer programs, information technology, child development, educational software.

Кириш. Жамиятда рақамли технологияларнинг жадал ривожланиши таълим соҳасига ҳам ўз таъсирини кўрсатмоқда. Айниқса, болалар таълимида ахборот-коммуникация технологияларини тўғри ва мақсадли қўллаш орқали уларнинг тафаккури, дунёқараши ва ижодий қобилиятларини эрта босқичда ривожлантириш имкони пайдо бўлди. Мактабгача таълим муассасаларида компьютер ва планшетлардан фойдаланиш, агар бу жараён тўғри ташкил этилса, боланинг ўсиши ва ривожланишига ижобий таъсир кўрсатади. Мактабгача ёшдаги болалар учун мўлжалланган дастурий таълим воситалари

болалар психологияси ва ёш хусусиятларига мос равишда ишлаб чиқилиши лозим. Бу турдаги дастурлар ранги жозибали, интерфейси тушунарли, аудио ва анимацион элементлар билан бойитилган бўлиши керак. Улар болаларда қизиқиш уйғотиб, билимларни ўйин орқали ўзлаштиришга имкон яратади.

Мактабгача таълим даври боланинг ақлий, психологик ва ижтимоий ривожланишида асосий босқичлардан бири ҳисобланади. Ушбу ёшда ахборот технологияларидан тўғри ва мақсадли фойдаланиш боланинг таълимий ва тарбиявий эҳтиёжларини қондиришда муҳим аҳамиятга эга. Шу нуқтаи назардан қаралганда, болаларнинг ёш ва индивидуал хусусиятларига мос равишда ишлаб чиқилган компьютер дастурларидан фойдаланиш тавсия этилади.

Айниқса, ранги ва график жиҳатдан жозибали, интуитив фойдаланиш интерфейсига эга бўлган, таълимий мазмунга бой дастурлар болаларда мулоҳаза юритиш, хотира, диққат ва моторик қобилиятларни ривожлантиришга ёрдам беради. Масалан, *GCompris*, *ABCmouse*, *Starfall* ва *ScratchJr* каби дастурлар болалар учун мослаштирилган бўлиб, улар орқали ўйин орқали ўрганиш жараёни самарали ташкил этилади. Бундай дастурлар болаларнинг ўқиш, ёзиш, ҳисоблаш, мантикий фикрлаш ва ижодий қобилиятларини шакллантиришда кенг имкониятлар яратади. Бундай дастурлар, агар ота-оналар ва тарбиячилар томонидан тўғри танланиб, тўғри назорат қилинса, болаларнинг мулоҳаза юритиш, моторика, тил ва ижтимоий салоҳиятини кучайтиришда катта аҳамиятга эга бўлади.

Айнан шундай имкониятларни яратадиган баъзи дастурларга қуйидагиларни киритиш мумкин: *GCompris* – ёш болалар учун таълимий мини-ўйинлар тўплами. Унда арифметика, алфавит, мантикий фикрлаш ва бошқа кўникмаларни ривожлантиришга қаратилган машқлар бор; *ScratchJr* – болаларга дастурлаш асосларини ўргатишда қўлланиладиган визуал муҳит. Бу дастур болаларнинг ижодкорлиги ва алгоритмик фикрлашини ривожлантиради; *Starfall* – инглиз тилини ўргатишга мўлжалланган дастур бўлиб, ҳарфлар, сўзлар ва қисқа матнлар орқали ўқишни ўргатади; *ABCMouse* – ўқиш, математика, фан ва санъат соҳаларида интерактив дарслар орқали болаларнинг билим салоҳиятини оширишга хизмат қилади.

Хулоса. Мактабгача таълимда компьютер технологияларидан фойдаланиш нафақат болаларга билим бериш, балки уларни келгусида рақамли жамиятга мослаштириш учун ҳам муҳим саналади. Шундай экан, болалар учун мўлжалланган дастурлар танланар экан, уларнинг таълимий мазмуни, ёшга мослиги, хавфсизлиги ва фойдаланиш осонлиги инобатга олиниши зарур. Бунда педагог ва ота-оналарнинг роли ҳал қилувчи аҳамият касб этади. Хулоса қилиб айтганда, мактабгача ёшдаги болаларга мўлжалланган компьютер дастурларини танлашда уларнинг таълимий қиммати, бола руҳиятига таъсири ва ишлатиш

осонлиги асосий мезон сифатида қаралиши лозим. Бунда катталарнинг назорати ва йўл-йўриғи жуда муҳим аҳамият касб этади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Абдуллаева, М. А. (2020). *Мактабгача таълимда ахборот технологияларидан фойдаланиш*. – Тошкент: “Илим ва технология”.
2. Норкулова, Ш. Р. (2019). *Мактабгача ёшдаги болаларда рақамли компетенцияларни шакллантириш*. – Самарқанд: СамДУ нашриёти.
3. Хусанова, Д. И. (2021). “Ёш болалар учун мўлжалланган интерактив ўйин дастурлари ва уларнинг таълимий аҳамияти”, *Болалар педагогикаси ва психологияси* журнали, №3, бет. 45–52.
4. ЮНЕСКО (2018). *Information and Communication Technology (ICT) in Early Childhood Education*. UNESCO Publishing.
(<https://unesdoc.unesco.org>)
5. Plowman, L., McPake, J., & Stephen, C. (2010). *The Technologisation of Childhood? Young Children and Technology in the Home*. *Children & Society*, 24(1), 63–74.
6. Siraj-Blatchford, J., & Whitebread, D. (2003). *Supporting Information and Communications Technology in the Early Years*. Open University Press.